

Ustavni sud Republike Hrvatske
Trg svetog Marka 4
10000 Zagreb
tel: +385 1 6400 251
fax: +385 1 4551 055

Podnesak inicijative SVI MI – Za Hrvatsku svih nas vezano uz zahtjev za raspisivanjem referenduma o službenoj uporabi jezika i pisma pripadnika nacionalnih manjina

IP 15/2014

Zagreb, 3. veljače 2014.

Poštovana predsjednice Ustavnog suda, poštovani suci i sutkinje Ustavnog suda,

obraćamo Vam se u ime inicijative *SVI MI – Za Hrvatsku svih nas* koju su zajednički pokrenuli koalicija organizacija civilnoga društva Platforma 112 u suradnji s Građanskim odborom za ljudska prava te Inicijativom mladih za ljudska prava, kao pokušaj konstruktivnog odgovora na nasilne opstrukcije primjene Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, na što se nastavlja i zahtjev za raspisivanjem referenduma o izmjenama čl. 12. stavka 1. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, u smislu povišenja zakonskog praga za službenu uporabu jezika nacionalnih manjina u govoru i pismu na polovicu ukupnog broja stanovnika jedinica lokalne samouprave. Smatramo kako se radi o izuzetno štetnom političkom pothvatu grupe građana koji predstavlja udar na dostignute demokratske standarde Republike Hrvatske, sigurnost svih hrvatskih građana, a posebno pripadnika nacionalnih manjina, te povredu vrijednosti i načela izraženih u hrvatskim pravnim aktima, uključujući i Ustav Republike Hrvatske koji je nedvosmislen u pogledu nacionalne ravnopravnosti kao temeljne ustavne vrednote i jedne od izvorišnih osnova hrvatske državnosti.

U tu svrhu, dostavljamo vam *Podnesak Inicijative SVI MI – za Hrvatsku svih nas*, s pregledom odredbi međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava i bilateralnih ugovora na koje se RH obvezala, a koje bi bile prekršene, u slučaju da se referendum održi i predložena izmjena Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina dobije potrebnu potporu birača. Podnesak smo uputili i zastupnicima Hrvatskog sabora, s apelom da krajnje odgovorno i temeljito razmotre zahtjev za raspisivanjem referenduma, a referendumsko pitanje svakako upute Ustavnom sudu radi ocjene usklađenosti s Ustavom. Uistinu se nadamo te od političke elite zahtijevamo da nacionalna ravnopravnost ne preraste u predmet trvenja i nadmudrivanja između različitih političkih opcija, ali i ključnih institucija vlasti – Vlade, Sabora i Ustavnog suda. Obzirom na predstojeće diskusije o referendumskom pitanju u institucijama vlasti Republike Hrvatske, nadamo se kako će Podnesak u narednom razdoblju biti koristan Ustavnom sudu kao pregledni materijal.

Temeljem naše analize međunarodnih obveza, ističemo nekoliko krupnih, negativnih posljedica potencijalnog referenduma:

1. Predložena izmjena Ustavnog zakona, ukoliko bi bila uvrštena u tekst Zakona, predstavljala bi derogiranje stečene razine prava, odnosno unižavanje standarda pravne zaštite Ustavom i zakonom zaštićenih manjinskih prava. Ovakvo umanjivanje prava ujedno je eksplicitno zabranjeno sadržajem više međunarodnih dokumenata koji

predstavljaju preuzete obveze Republike Hrvatske, kao i bilateralnim sporazumima o zaštiti prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

Tako bi, temeljem uvida u aktualni opseg ravnopravne službene uporabe manjinskog jezika i pisma u RH, zakonsku zaštitu svog prava izgubile sljedeće zajednice govornika:

- češka u Općini Končanica,
- mađarska u Općini Kneževi Vinogradi,
- slovačka u Općini Punitovci,
- talijanska u Općini Grožnjan, te
- srpska u Gradu Vrbovskom, Gradu Vukovaru, Općini Donji Kukuruzari, Općini Gračac, Općini Plaški i Općini Vojnić.

2. Relevantni međunarodni pravni akti eksplicitno zabranjuju donošenje propisa koji se odnose na prava i položaj nacionalnih manjina bez da se te skupine prethodno konzultira. U ovom slučaju, nedvosmisleno je i javno izraženo snažno protivljenje nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj referendumskoj inicijativi. Stoga bi predložena izmjena Ustavnog zakona bila jednostrana i predstavljala zlouporabu demokratskog instrumenta referenduma za krajnje protudemokratski udar na prava manjina.
3. Predloženi prag za službenu uporabu dvojezičnosti – 50% ukupnog broja stanovnika jedinice lokalne samouprave – nerazmjerna je i previsoka kvota koja na mogućnost ostvarivanja prava nacionalnih manjina djeluje restriktivno umjesto zaštitno, te bi tako bila u suprotnosti s načelima i intencijama niza dokumenata koji reguliraju hrvatsku i međunarodnu politiku promicanja i zaštite prava nacionalnih manjina.

Imajući u vidu razmjere posljedica izmjene Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u skladu s referendumskim pitanjem, apeliramo na Ustavni sud da zaštiti ustavnopravni poredak Republike Hrvatske time što će pitanje ocijeniti i proglasiti neustavnim, a time spriječiti derogiranje građanskih prava pripadnika nacionalnih manjina, kao i grube povrede domaćeg i međunarodnog prava. Smatramo kako Ustavni sud može i samostalno ocijeniti ustavnost referendumskog pitanja, neovisno o postupku Sabora, utoliko više što se radi o pitanju od iznimnog značaja jer zadire u nacionalnu ravnopravnost, a time i strukturalna obilježja hrvatske ustavne države. Za proaktivni nadzor nad ovim referendumom pronalazimo uporište u glavi IX Ustavnog zakona o Ustavnom sudu, a putokaz i u Priopćenju Ustavnog suda br. SuS-1/2013 od 14. studenoga 2013. u kojem Ustavni sud potvrđuje da ima opću ustavnu zadaću jamčiti poštovanje Ustava i nadzirati ustavnost državnog referenduma sve do formalnog okončanja referendumskog postupka, a koja ne prestaje ukoliko Sabor pitanje nije podnio na ocjenu ustavnosti Ustavnom sudu, no kojom se smije koristiti „samo iznimno, kad utvrdi takvu formalnu i/ili materijalnu protuustavnost referendumskog pitanja ili tako tešku proceduralnu grešku koje prijete narušavanjem strukturalnih obilježja hrvatske ustavne države, to jest njezina ustavnog identiteta, uključujući najviše vrednote ustavnog poretka (članak 1 i članak 3 Ustava).“

S poštovanjem,

Ivan Novosel
Inicijativa mladih za ljudska prava
Arnoldova 1
10000 Zagreb, Croatia
Tel/fax: +385 99 836 4865
Email: ivan.novosel@yih.hr

Marina Škrabalo i Dražen Hoffmann
GONG
Trg bana Jelačića 15/IV
10 000 Zagreb
Tel: +385 1 4825 444, Fax: +385 1 4825 445
Email: marina@gong.hr, drazen@gong.hr